

SUOMEN APTEEKKARILIITTO
FINLANDS APOTEKAREFÖRBUND

Dnro 880/180908

Helsinki 26.9.2008

STM vaihtoehtotyöryhmä
Anne Koskela

Viite: lausuntopyyntö 18.8.2008

VAIHTOEHTOHOITOJA KOSKEVAT NÄKEMYKSET

STM:n vaihtoehtohoitojen säännöksiä käsittelevä työryhmä on pyytänyt Suomen Apteekkariliitolta lausuntoa koskien vaihtoehtohoitoja. Lausuntoamme on valmisteltu Suomen Apteekkariliitossa sekä apteekkien ammattieettisessä neuvottelukunnassa.

Vaihtoehtohoitoihin kuuluu paljon erilaisia hoitoja, hoitomuotoja ja hoitona käytettäviä aineita ja valmisteita. Hoitoja antaa kirjava joukko erilaisin nimikkein varustettuja ”parantajia”, joiden toimintaa ei käytännössä valvota lainkaan. Valmisteet kuuluvat yleensä elintarvikelain piiriin, ja niitä koskee ainoastaan jälkivalvonta. Tilanne on täysin erilainen kuin terveydenhuollossa, jossa ammattihenkilöiden toimintaa, lääkkeitä ja terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita säädelään ja valvotaan erittäin tarkoin.

Suurimpana ongelmana vaihtoehtohoidoissa näemme kysymyksen siitä, millä tavoin suojataan mahdollisilta haittavaikutuksilta niitä, jotka eivät itse siihen pysty. Tällaisia ryhmiä ovat ainakin lapset sekä henkilöt, jotka eivät sairauden tai muun synn vuoksi pysty valvomaan omaa etuaan.

Apteekkityössä vaihtoehtohoidot tulevat satunnaisesti esiin. Viime vuosilta yhtenä esimerkkinä kerrottakoon luontaishoitajasta, joka ”määräsi” ihmisille suuria annoksia eläinten matolääkkeitä. Apteekit eivät halunneet myydä ja kertoivat lääkkeiden mahdollisista haitoista, mutta hoitaja oli vakuuttanut ihmiset lääkkeiden tarpeellisuudesta. Asiakkaat oppivat kertomaan ostavansa lääkkeet koiralle, ja kieltäytyivät kertomasta hoitajan nimeä. Tapauksia tuli esille eri puolilla Suomea. Tietyvästi hoitaja jatkaa toimintaansa edelleen, mutta varoittaa asiakkaita kertomasta lääkkeiden käyttötarkoituksesta apteekissa.

Aikaisemmin eettisiä ongelmatilanteita aiheutui luontaistuotteiden kysynnästä apteekkeissa. Ammattieettinen neuvottelukunta on antanut asiasta kannanoton, joka määrittelee luontaistuotteiden roolin apteekkien tuotevalikoimassa. Nykyisin niiden kysyntä apteekkeissa on erittäin vähäistä.

Vaihtoehtohoitoihin liittyy potilasturvallisuusriskejä, mutta niiden kirjo on laaja. Osa ihmisistä näkee lääkkeet myrkkyyinä ja luontaistuotteet vaarattomina. Apteekit koetaan pahoina ja luontaistuotekaupat hyvinä. Tällöin on kysymys ideologisesta, uskontoa muistuttavasta ajatusmaailmasta, josta ei liene haittaa terveille ihmisille. On kuitenkin myös tilanteita, joissa lääkkeellinen hoito olisi tarpeen, mutta asiakas ei halua sitä käyttää, koska luottaa enemmän ”luonnonmukaisiin hoitomenetelmiin” kuin lääketieteeseen. Riskinä on tällöin se, että vaihtoehtohoito viivästyttää tai estää asianmukaisen hoidon käyttöä. Täysivaltaisella kansalaisella

tulee olla mahdollisuus valita hoitonsa, mutta lapsiin tai muihin hauraisiin potilasryhmiin kohdistuneena luontaishoitajan auktoriteetista tulee ongelma.

Kuka tahansa voi ryhtyä parantajaksi, markkinoida toimintaansa ja käyttää kansaa vakuuttavia "ammattinimikkeitä". Nimikkeiden kirjavuus hämärtää kykyä ymmärtää palveluntuottajan osaamistasoa myös silloin, kun hoito on tiettyjen henkilöiden antamana "virallistettu", mutta nimike on myös muiden vapaasti käytettävissä, kuten kiropraktikko vs. koulutettu kiropraktikko.

Lainsäädännön puutteet ja muutostarpeet ovat ilmeisiä. Vaihtoehtohoitojen alueella säätelyn puute ja kuluttajansuoja ovat riittämättömiä. Vaikka luontaistuotteiden osalta terveysväittämät ovat kiellettyjä, ei kukaan pysty valvomaan vaikkapa verkostomyyntiä, jossa epämääräinen "tuotevalistus" rehoittaa estoita.

Suomen Apteekkariliitto kannattaa vaihtoehtohoitoja koskevaa uutta lainsäädäntöä tilanteen selkiyttämiseksi ja kansalaisten suojaksi. Helpoimmin se tapahtuisi rajaamalla ne potilasryhmät, joita ei saa hoitaa muut kuin terveydenhuollon koulutuksen saaneet henkilöt. Kysymyksen tulisivat tällöin ainakin lapset ja vajaavaltaiset henkilöt. Vaihtoehtohoitoja koskevia säädöksiä ei tule sisällyttää terveydenhuollon ammatinharjoittajia koskevaan lainsäädäntöön. Koska kaikkia mahdollisia vaihtoehtohoidoissa käytössä olevia tai käyttöön otettavia nimikkeitä ei voi kieltää, täytyisi pohtia, voidaanko lainsäädännössä kieltää sairauksien hoitaminen muilta kuin virallisen terveydenhuollon piiriin kuuluvilta ammattilaisilta. Myös vaihtoehtohoitojen markkinointiin tulisi ottaa kantaa. Vaihtoehtohoitoja käyttävien asiakkaiden kuluttajansuojan kattavuus on varmistettava.

SUOMEN APTEEKKARILIITTO

Mika Vidgren
Puheenjohtaja

Sirpa Peura
Farmaseuttinen johtaja